

Polana Broski

Apel o zachowanie zarastającej polany z najpiękniejszą panoramą „Królowej Beskidów”

Z polany Broski, położonej w Paśmie Polic, rozpościera się jedna z najpiękniejszych panoram „Królowej Beskidów”. Polana leży na wysokości ok. 1170 m n.p.m. i stanowi punkt widokowy położony najbliższej Babięj Góry, co sprawia wrażenie jakby ta majestatyczna góra znajdowała się zaledwie na wyciągnięcie ręki.

Jednak Polana Broski od lat intensywnie zarasta, przez co za kilkanaście/kilkadziesiąt lat może całkowicie zaniknąć, a wraz z nią z krajobrazu ubędzie wyjątkowe miejsce na ziemi babiogórskiej.

Urszula Janicka-Krzywda, wspomiana w tym tomie, jedna z najpopularniejszych babiogórskich regionalistek, apelowała o zachowanie Polany Broski¹. Postulat ten wydaje się być stosunkowo łatwy do spełnienia, m.in. poprzez prowadzenie systematycznego usuwania młodnika wkraczającego na niezarośnięty jeszcze fragment polany. Za poparciem takich działań przemawia fakt, iż zachowany fragment Polany Broski jest jednym z ostatnich, jakie przetrwały do naszych czasów spośród licznych polan znajdujących się w przeszłości w Paśmie Polic. W celu jego realizacji należałoby jednak zacząć od zmiany zapisów w obowiązującym „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Zawoja”², w którym teren Polany Broski przeznaczony jest pod zalesienie. Jak na ironię – w tym dokumencie nie przewidziano pod zalesienie obszaru dawnej rozległej Hali Śmietanowej (a na niej dzisiaj rośnie gruby las).

Polana Broski, jako ostatnia enklawa mieszcząca się wewnątrz zwartych kompleksów leśnych w południowo-zachodniej części Pasma, znacząco wpływa na wzrost bioróżnorodności przy granicy Babiogórskiego Parku Narodowego (granica BgPN przebiega skrajem Polany). Z tych powodów całkowite zarosnięcie polany nie jest pożądane i należy dołożyć starań, aby dla przyszłych pokoleń zachować przynajmniej jej resztki.

Polaniarstwo w Paśmie Polic

Największy rozrost powierzchni zajmowanych przez hale i polany nastąpił na obszarze Pasma Policy w XVII i XVIII w., gdy gospodarka pasterska i szalańnicza osiągnęła kulminację swego rozwoju. W zwartych dotychczas powierzchniach leśnych wykarczowane zostały polany i hale, na których wypasano duże stada owiec i bydła, a pozostała ich część wykorzystywano do wytwarzania siana. W poł. XIX w., wraz z tzw. regulacją serwitutów chłopskich, rozpoczął się zmierzch pasterstwa na tym obszarze. Natomiast do tego czasu w Paśmie Babiogórskim funkcjonowało kilkanaście hal i polan, na których wypasano owce i woły. W samym tylko Paśmie Polic owce wypasano na Hali Śmietanowej, Hali Krupowej, Hali Kucałowej, Polanie Malinowej, Polanie Syhleć i omawianej Polanie Broski³. W 1870 r. w otaczających dolinę Skawicy pasmach górskich funkcjonowało 17 szalaśców, spośród których w Paśmie Polic zaledwie trzy⁴. Wśród nich nie było już Polany Broski. Natomiast kilkadziesiąt lat później (w 1904 r.) wypas funkcjonował już jedynie na Hali Śmietanowej⁵. Sytuacja nieznacznie zmieniła się dekadę później, gdy wraz z wybuchem Wielkiej Wojny nastąpił chwilowy powrót do pasterstwa. W jego wyniku w 1914 r. na Hali Śmietanowej pięciu pasterzy wypasało 420 owiec, a w Paśmie Polic funkcjonowała jeszcze Hala Kucałowa, na której wypasano 110 owiec⁶. Jednak od lat 50. XX w. ponownie funkcjonowała jedynie Hala Śmietanowa⁷,

¹ Z dr Urszulą Janicką-Krzywdą miałem okazję spotkać się zaledwie kilkakrotnie. Za każdym razem rozwijała się interesująca dyskusja na temat babiogórskiej przyrody i kultury ludowej Babiogórców. Podczas jednego z takich spotkań, które odbyliśmy w 2014 r. w Zawoi, rozmawialiśmy na temat Polany Broski.

² <http://portal.gison.pl/zawoja/> [dostęp: 15.11.2015].

³ U. Janicka-Krzywda, *Wprowadzenie* (w:) *Kultura pasterska w rejonie Babięj Góry*, red. U. Janicka-Krzywda, Kraków – Zawoja 2013, s. 9-17.

⁴ W. Kubijowicz, *Życie pasterskie w Beskidach Magurskich*, Kraków 1937, s. 23-27.

⁵ M. Grabski, *Szalas, letniaki i budy...*, „Pod Diablakiem” 2010, s. 28-33.

⁶ W. Kubijowicz, *Życie...*

⁷ M. Grabski, *Szalas...*, s. 28-33.

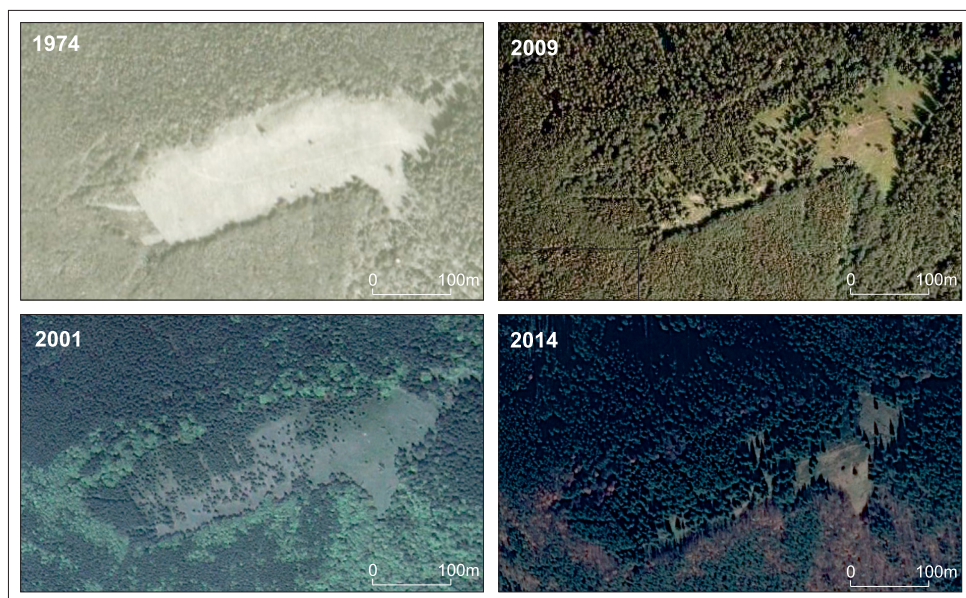
a na początku lat 80. niewielki wypas (ok. 150 szt.) utrzymał się na zarastającej Hali Śmietanowej oraz na Halach Krupowej i Kuczałowej⁸. Wówczas zakończyło się pasterstwo w Paśmie Polic. Obecnie podejmuje się próby odrodzenia wypasu owiec na obszarze Pasma, jednak zwierzęta nie są wyprowadzane na położone wysoko w górach hale, lecz pasie się je na nieużytkowanych, zarastających polach uprawnych.

Polana Broski była miejscem, na którym wypas owiec prowadzony był zaledwie do poł. XIX w. Następnie obszar ten funkcjonował jako polana kośna, która służyła do gromadzenia zapasów siana na zimę. Jeszcze po II wojnie światowej o pełnionej przez nią funkcji świadczyła stara drewniana szopa, która stała na skraju polany. W szopie tej gromadzono ususzone na zimę siano, a następnie wozami zwożono je do Zawoi Policznej. Ponadto, w obrębie Polany, pomimo panujących tam skrajnie ciężkich warunków klimatycznych, obsiewano niewielki zagonik owsa⁹.

Polana od chwili zakończenia jej użytkowania przeszła znaczne zmiany. W przeszłości, gdy u podnóży Babiej Góry panował olbrzymi „głód ziemi”, zajmowała niemal cały grzbiet góry Broski, a jej powierzchnia wynosiła ok. 6 ha¹⁰. W 2009 r. powierzchnia Polany wynosiła zaledwie ok. 1,3 ha, a obecnie duży obszar (ok. 0,8 ha), pozbawiony zwartego drzewostanu, znajduje się jedynie w górnej, północno-wschodniej części dawnego zasięgu Polany. Ponadto u jej dawnej południowej granicy rozciągają się fragmenty silnie zarastające, natomiast pozostała jej część porasta już zwarty las. Śladem pierwotnego zasięgu Polany są już jedynie rozległe połacie borówki brusznicy, od której polana wzięła nazwę, oraz widoczna różnica wiekowa drzewostanów.

Na koniec należy jeszcze zwrócić uwagę, iż na wielu mapach zarówno nazwa Polany, jak i szczytu została przekreślona i widnieje w formie „Brożki”.

Paweł Franczak

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z IGiGP UJ, CODGiK, Google Earth i Google Maps.

Ryc. 1. Zmiana powierzchni Polany Broski w latach 1974-2014

⁸ R. Kostuch, *Rolnictwo i pasterstwo w rejonie babiogórskim* (w:) *Park Narodowy na Babiej Górze. Przyroda i człowiek*, red. K. Zabierowski, Warszawa – Kraków 1983, s. 197-209.

⁹ S. Figiel, U. Janicka-Krzywda, P. Krzywda, W.W. Wiśniewski, *Beskid Żywiecki. Przewodnik*, Pruszków 2006, s. 301.

¹⁰ P. Franczak, *Słownik nazw geograficznych doliny Skawicy*, Kraków 2012, s. 13-14.